© История Змиевского края

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ.

Повний курс підготовки до ЗНО

Тема 10.

Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

© История Змиевского края

ОСНОВНІ ПРЕДМЕТНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Розпізнавати на картосхемі

1) українські землі, у складі різних держав;
2) території, підвладні гетьманам Лівобережної України;
3) події Північної війни на території України.

Характеризувати

1) внутрішню та зовнішню політику гетьманів;
2) діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»;
3) зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика.

© История Змиевского края

ОСНОВНІ ПРЕДМЕТНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Визначати

1) причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни;
2) наслідки Полтавської битви для українських земель.

© История Змиевского края

ОБРАННЯ ІВАНА МАЗЕПИ ГЕТЬМАНОМ

У липні 1687 р.
у таборі на р. Коломак
гетьман І.Самойлович
заарештований

25 липня 1687 р.

© История Змиевского края

КОЛОМАЦЬКА УГОДА

Гетьманом
Іваном Мазепою
і старшиною

Московськими царями Іваном
і Петром Олексійовичами
й царівною Софією

© История Змиевского края

КОЛОМАЦЬКІ СТАТТІ

Гетьман не мав права без царського указу позбавляти старшину керівних посад, а старшина – переобирати гетьмана

↓

Обмежувалося право гетьмана розпоряджатися військовими землями

↓

Гетьман мав удаватися до особливих заходів, аби “…усіма силами з'єднувати в міцну й нерозривну згоду обидва руські народи”, щоб “…Малоросію не називали Гетьманською, а лише визнавали землею, яка знаходиться в царській самодержавній владі”

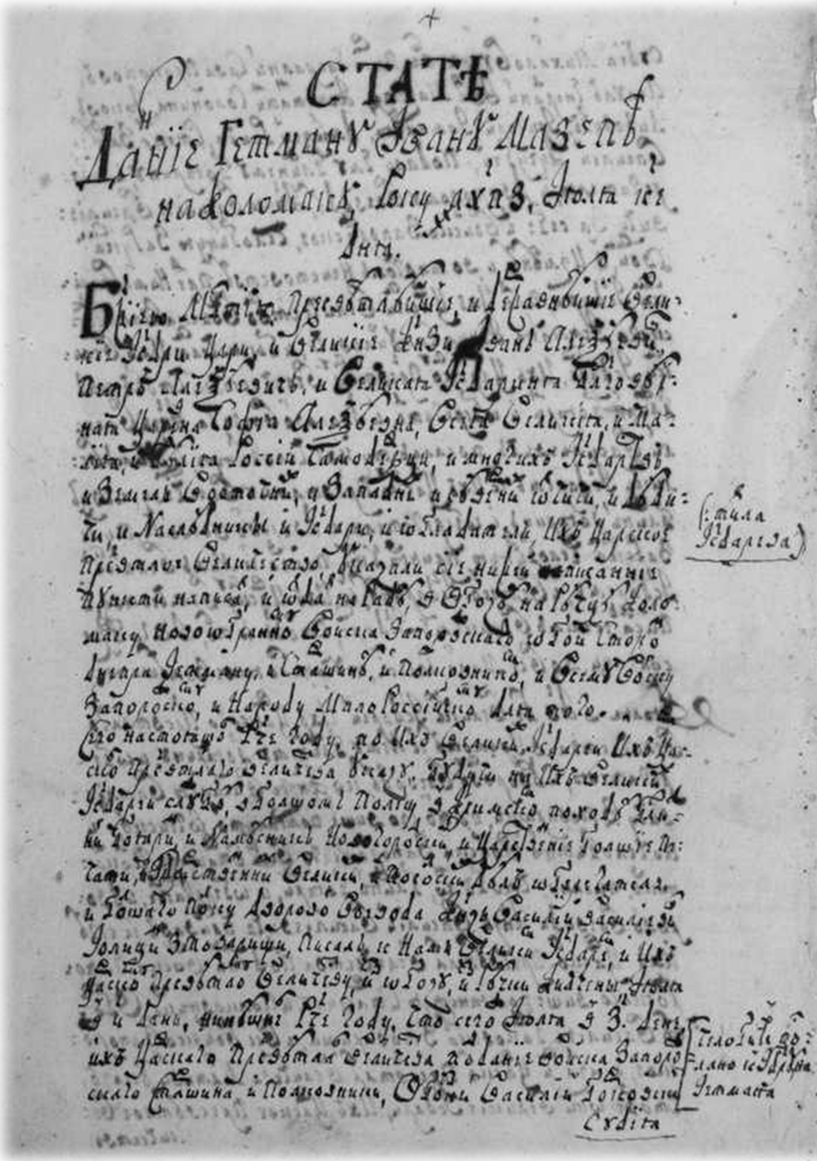

© История Змиевского края

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА І. МАЗЕПИ

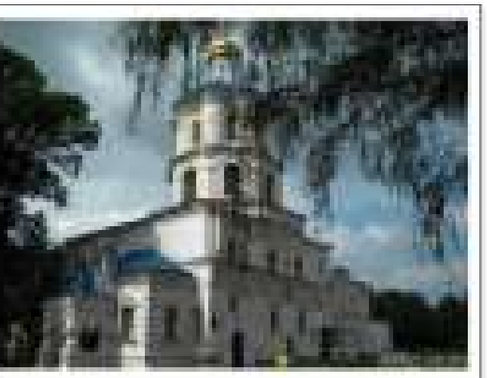

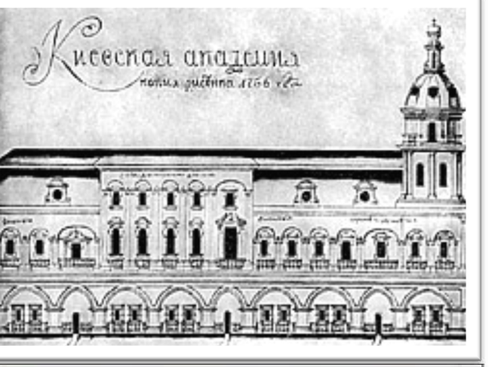

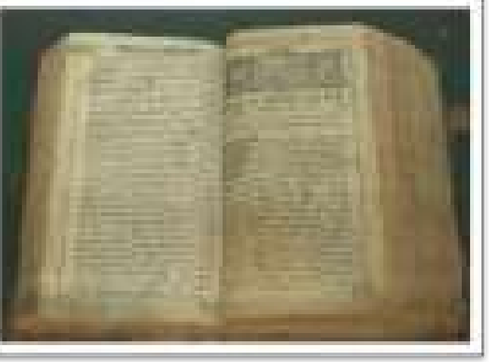

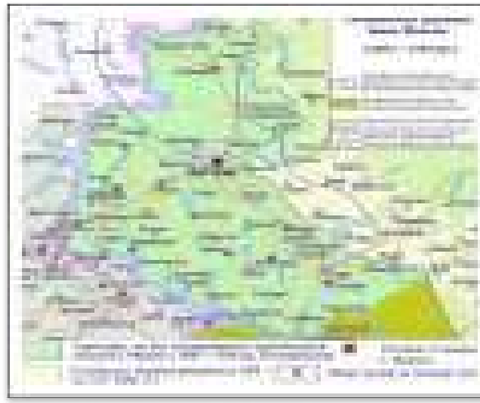

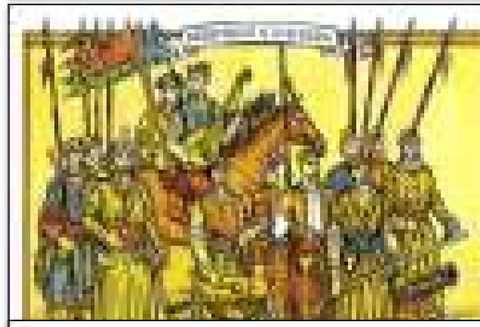

© История Змиевского края

ВІДРОДЖЕННЯ КОЗАЦЬКОГО УСТРОЮ НА ПРАВОБЕРЕЖНІЙ УКРАЇНІ

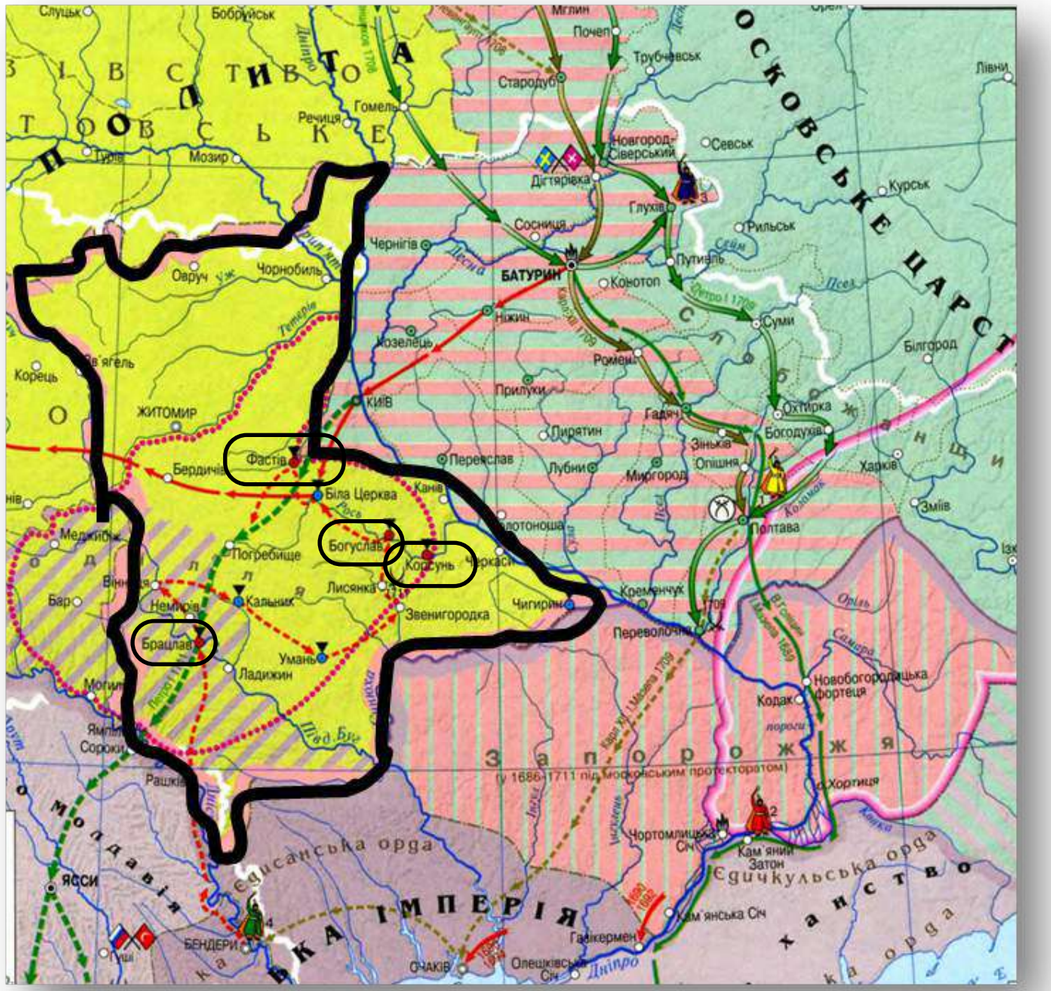

Богуславський полковник
Самійло Іванович (Самусь)

Корсунський полковник
Захар Іскра

Брацлавський полковник
Андрій Абазін

Фастівський (Білоцерківський)
полковник Семен Палій

© История Змиевского края

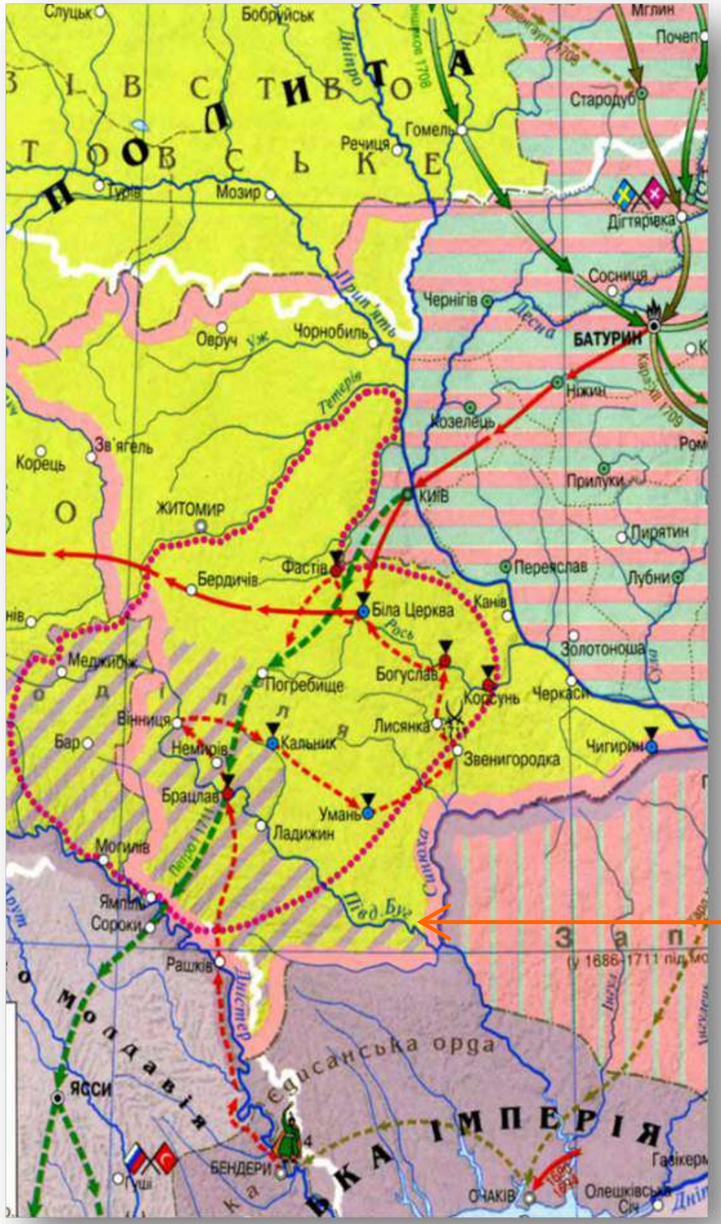

1

1699 р.
Польща уклала мирну угоду (Карловицький мир) з Османською імперією

2

Турецька загроза ослабла, відпала потреба в козацтві

3

Сейм ухвалив ліквідувати правобережне козацтво

© История Змиевского края

ПОВСТАННЯ, ОЧОЛЕНЕ СЕМЕНОМ ПАЛІЄМ (1702 – 1704 рр.)

Мета

Об'єднання з Лівобережною Гетьманщиною

Визволення Правобережної України від польського панування

© История Змиевского края

ПРИЧИНИ ПЕРЕХОДУ І. МАЗЕПИ НА БІК КАРЛА XII ПІД ЧАС ПІВНІЧНОЇ ВІЙН

Порушення Московською державою прав і вольностей Війська Запорозького

↓

Обмеження гетьманської влади

↓

Введення в українські міста московських військових залог та гарнізонів

↓

Прагнення ліквідувати козацьке військо або перетворити його на регулярні драгунські полки

↓

Цілеспрямовані заходи московської влади, спрямовані на ліквідацію етнічної окремішності українців шляхом асиміляції

© История Змиевского края

СОЮЗНИЦЬКИЙ ДОГОВІР 30 ЖОВТНЯ 1708 р. «ВИВІД ПРАВ УКРАЇНИ»

Гетьман
Іван Мазепа

Шведський
король Карл XII

Договір передбачав

1) Україна має бути незалежною;
2) Усі загарбані Московією землі
мають бути повернені Українському князівству;
3) Шведський король зобов'язаний захищати
країну від ворогів і посилати допомогу,
коли попросять гетьман і “стани”;
4) Мазепа має бути довічним князем України;
5) Шведський король не має права
претендувати на титул князя чи
командувача збройних сил князівства;
6) Для стратегічних потреб шведське
військо може займати п'ять українських міст.

© История Змиевского края

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ АКЦІЇ МОСКОВСЬКОГО ЦАРЯ ПРОТИ УКРАЇНИ

Петро І звелів Меншикову зруйнувати гетьманську резиденцію – Батурин. Зруйнований **2 листопада 1708 р.**

6 листопада 1708 р. в Глухові відбулася Старшинська рада. Гетьманом було обрано стародубського полковника **Івана Скоропадського**

Після приєднання запорожців (1709 р.) на чолі з Костем Гордієнко до шведсько-українського союзу за наказом царя було зруйновано **Чортомлицьку Січ**

© История Змиевского края

ПОЛТАВСЬКА БИТВА

27 червня 1709 р.

Шведське військо зазнало поразки

Несприятливі наслідки для України:
обмеження автономії Гетьманщини;
царський терор;
національно-культурні утиски.

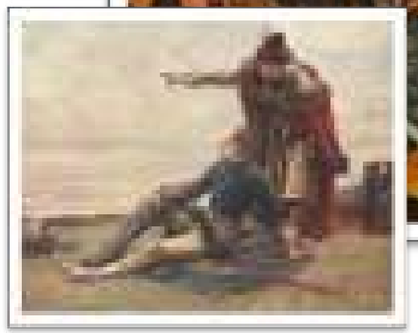

© История Змиевского края

ОБРАННЯ ПИЛИПА ОРЛИКА ГЕТЬМАНОМ

Козацька рада
5 квітня 1710р.
в Бендерах (Молдова)

“Пакти й конституції
законів і вольностей
Війська Запорізького”

Обмежувалися
права гетьмана

↓

Створювалася представницький орган – Генеральна рада. В ній закладено принцип поділу влади на виконавчу і судову

↓

Впроваджувалася виборність посад. Рада мала скликатися тричі на рік (на Різдво, Великдень і Покрову)

© История Змиевского края

ГЕТЬМАНУВАННЯ ІВАНА СКОРОПАДСЬКОГО

Гетьманування Івана Скоропадського (1708 – 1722)

Решетилівські статті

Іменний указ Петра І

Решетилівські статті (14 пунктів)

“Явні й таємні статті Ізмайлову”:

↓

Статті називали землі Війська Запорозького “Малоросійським краєм”

↓

Наказ утримувати населення “у тиші й покорі великому государю”

© История Змиевского края

КВІТЕНЬ 1722 р.
СТВОРЕННЯ МАЛОРОСІЙСЬКОЇ КОЛЕГІЇ В ГЛУХОВІ

Малоросійська колегія

Очолив
бригадир Вельямінов

У складі
шести офіцерів
російських полків

Колегія очолила

Адміністративне керівництво
Лівобережною Україною

Колегія контролювала

1) Встановлення і стягнення
податків до царської скарбниці;
2) Розквартирування
російських солдат і офіцерів в Україні

Здійснювала контроль

За діяльністю
Генеральної військової канцелярії

© История Змиевского края

БОРОТЬБА КОЗАЦЬКОЇ СТАРШИНИ ЗА ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВ УКРАЇНИ

Діяльність, спрямована на відновлення козацьких порядків

Здійснив реформу суду з метою обмежити повноваження Малоросійської колегії

22 травня 1723 р. П.Полуботка викликано до Петербурга

© История Змиевского края

РУХ ЗА РОЗШИРЕННЯ АВТОНОМІЇ

Кронштадт.
18 грудня 1724 р.
помер Павло Полуботок

Коломацькі
чолобитні

Старшина скаржилася на зубожіння козаків і селян через військові повинності, неврожай

↓

Звинувачувала Малоросійську колегію в призначенні обтяжливих зборів

↓

Старшина просила дозволу обрати гетьмана

© История Змиевского края

ВІДНОВЛЕННЯ ГЕТЬМАНСТВА

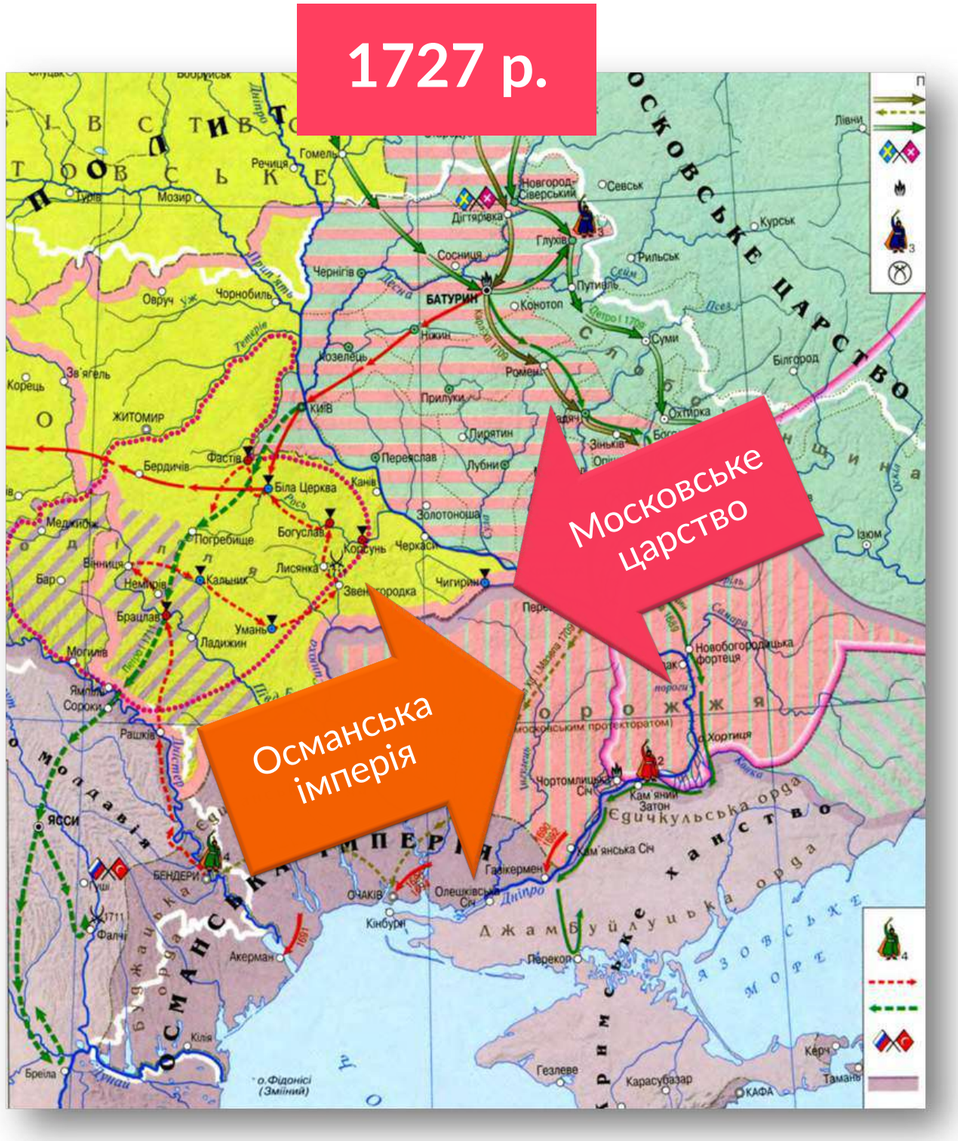

Петро II
(1727 - 1730)

Обмежувалися права гетьмана

↓

Створювалася представницький орган – Генеральна рада. В ній закладено принцип поділу влади на виконавчу і судову

↓

Впроваджувалася виборність посад. Рада мала скликатися тричі на рік (на Різдво, Великдень і Покрову)

© История Змиевского края

ПОНЯТТЯ

Малоросія

Назва Гетьманщини в законодавчих актах і розпорядженнях царського уряду після українсько-московського договору 1654 р. Від Андрусівського договору 1667 р. до кінця 18 ст. Малоросією називалася переважно Лівобережна Гетьманщина з Києвом.

Малоросійська колегія

Центральний орган російської колоніальної адміністрації в Гетьманщині у 18 ст.

© История Змиевского края

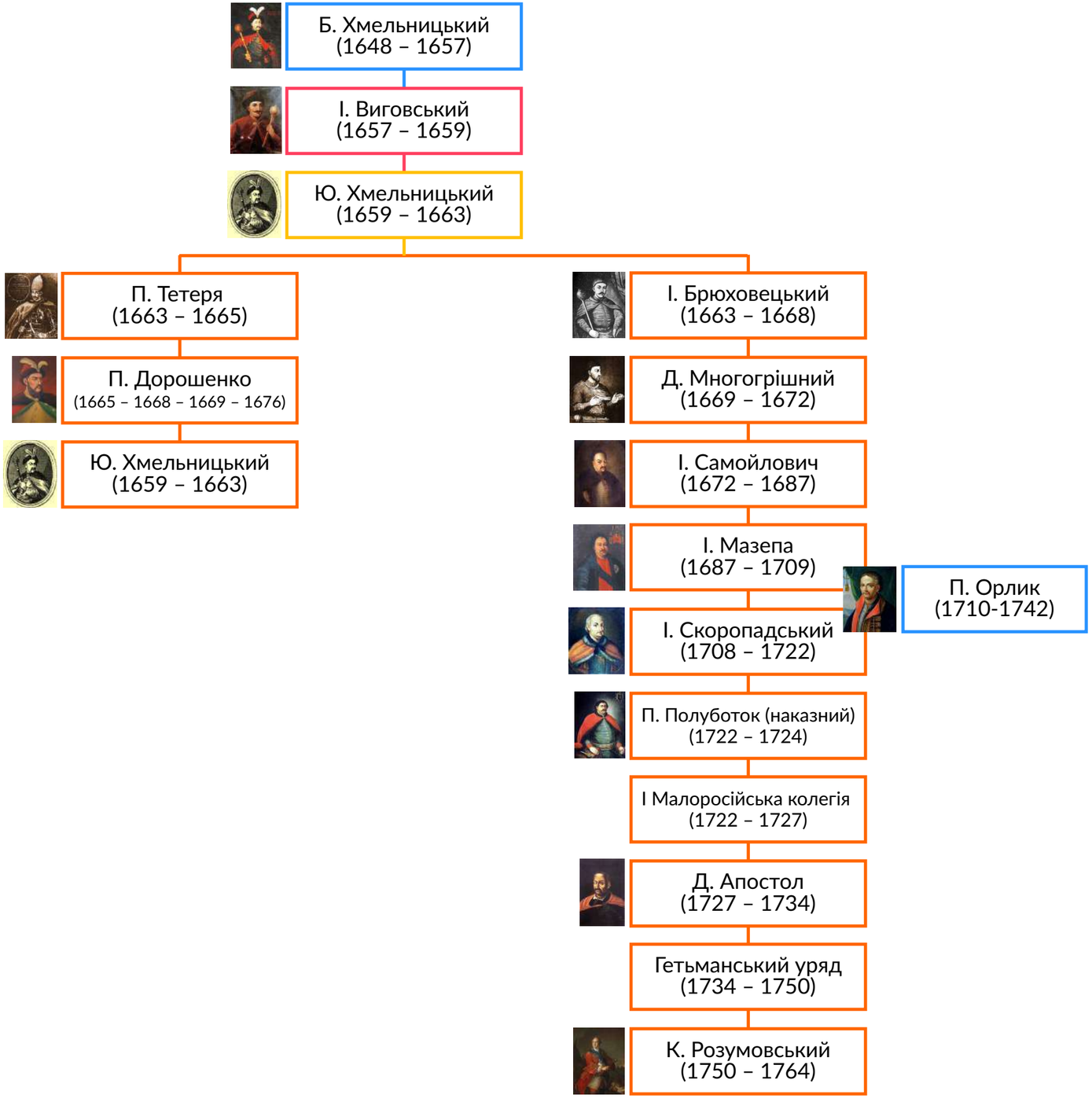

© История Змиевского края

ДІЯЛЬНІСТЬ “ПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНСЬКОГО УРЯДУ”

Після смерті Данила Апостола 1734 р.

Ця установа складалася з шести осіб:

Вся повнота влади належала російському князеві Олексію Шаховському

Правління гетьманського уряду **1734 - 1750**

- Трьох українців
- Трьох росіян

© История Змиевского края

ДАНИЛО АПОСТОЛ

“Рішительні пункти”

1) Договірних статей укладено не було;
2) Мали форму указу царського уряду гетьманові;
3) Обмежували права і вольності Гетьманщини;
4) Українське військо обмежується трьома полками, що підпорядковуються російським воєначальникам;
5) Дипломатичні стосунки гетьмана – тільки зі згоди імператора.

Реформи, спрямовані на впорядкування внутрішнього життя

Д. Апостол провів реформи у сфері:

- судочинства
- фінансів
- земельних справ
- торгівлі

© История Змиевского края

ОСВІТА

Найнижча ланка
в системі освіти –початкові школи

© История Змиевского края

КОЛЕГІУМИ

Чернігівський колегіум (1700 р.)

Харківський колегіум (1726 р.)

Переяславський колегіум (1738 р.)

© История Змиевского края

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

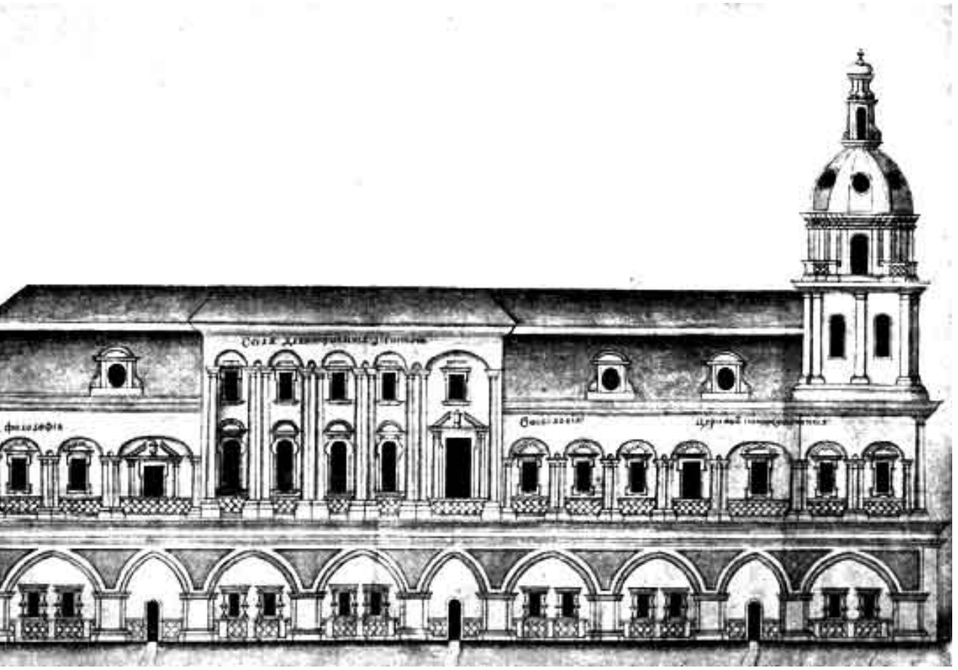

Києво-Могилянська академія

Рафаїл Заборовський

Архієпископ Київський (1731 р.), згодом митрополит

↓

За його ініціативою розширено навчальну програму

↓

Відкрито класи грецької, німецької та єврейської мов

© История Змиевского края

ПОЛЕМІЧНА ЛІТЕРАТУРА

“Нова міра старої віри” (1676 р.)

Лазарь Баранович

“Ключ розуміння” (1659)

Йоанікій Галятовський

Четьї мінеї (1689 – 1705)

Данило Туптало

© История Змиевского края

КНИЖНА ЛІТЕРАТУРА

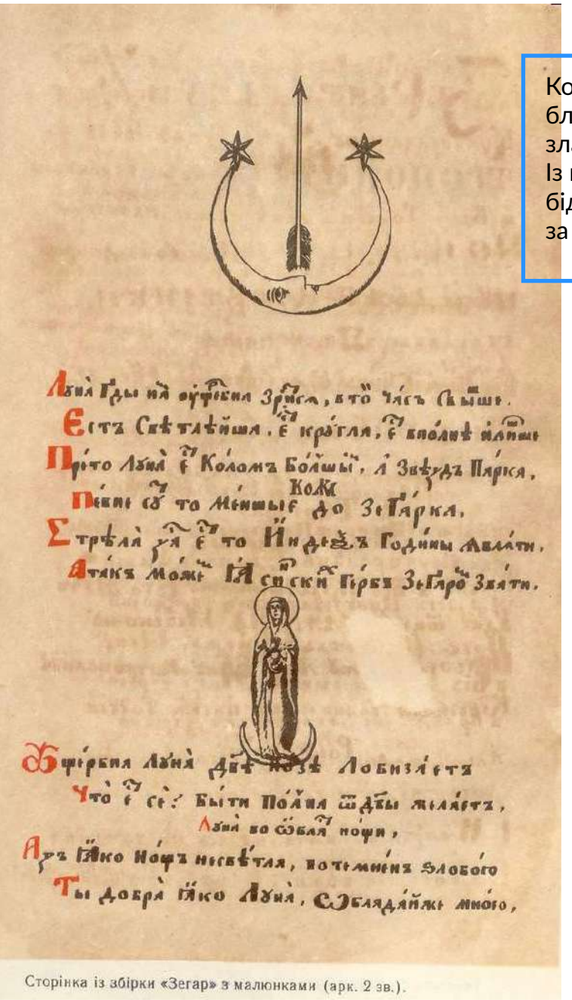

Сторінка із збірки «Зегар» з малюнками (арк. 2 зв.).

Кому вподобаєт та книга,
благословіть, а кому здасться
злая, то прошу, не кленіть.
Із меж вас мієт бити, же всі
біди знает, прето нехай
за сію книжку мя прощаєт.

Климентій Зиновіїв

Іван Величковський (“Зегар з полузегарком” та “Млеко”)

МИНУТЫ. ЗЛЫХ.
Мине́т сла́ва.
Мине́т бога́[т]ство.
Мине́т че́сть.
Мине́т пянство.
Мине́т по́мпа.
Мине́т го́рдость.

Феофан Прокопович “Володимир” (1705)

Драма “Про Олексія, чоловіка Божого” (1674 р.)

Аще хощеши божим человЪком зван быти
И в найвышшом ангелском хору в небе жити,
Храни до смерти чистость: она есть дорога
НайпростЪйшая в небо до самого бога.

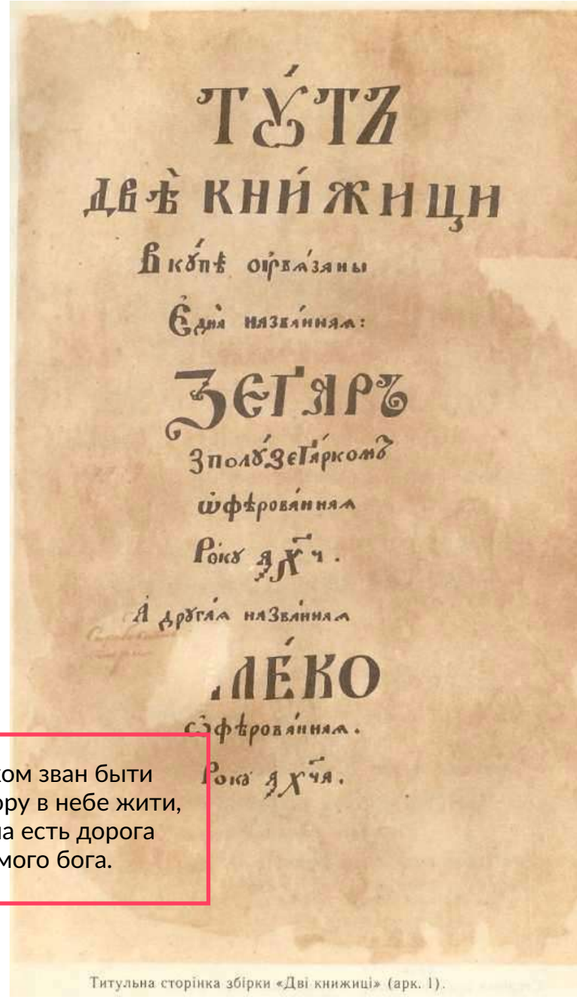

Титульна сторінка збірки «Дві книжиці» (арк. 1).

© История Змиевского края

ФЕОФАН ПРОКОПОВИЧ

Феофан Прокопович

© История Змиевского края

ІСТОРИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1672 – 1673 рр.
“Хроніка з літописців стародавніх”
Феодосія Софоновича

Літопис Самійла Величка
(1720 р.)

Київський **“Синопсис”**
(1674 р.)

Літопис Григорія Граб'янки
Події від найдавніших часів до 1709 р.

“Літопис Самовидця”
Події від 1648 по 1702 р.

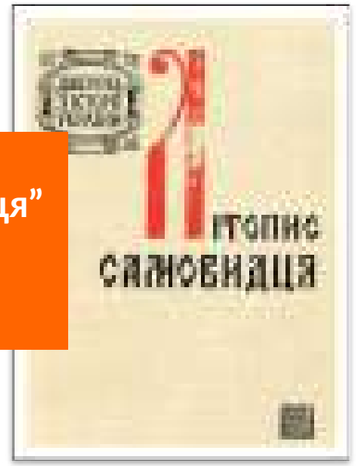

© История Змиевского края

АРХІТЕКТУРА

Архітектура бароко
(XVII – XVIII ст.)

↓

Бароковим спорудам притаманні
нагромадження розкішних оздоб

↓

Підкреслювалась
декоративність, грандіозність

↓

Майже всім баням надавали
характерної грушоподібної форми, вкривали золотом

© История Змиевского края

ПОНЯТТЯ

“Козацьке бароко”

Бароко - мистецький стиль, який панував у Європі від кінця 16 та майже до кінця 18 ст.
Слово “бароко” означає химерний, чудернацький. Бароковим архітектурним спорудам притаманні нагромадження розкішних оздоб, підкреслена декоративність.
Для бароко на теренах Гетьманщини та Слобожанщини у II половині 17 – 18 ст. послуговуються терміном “козацьке бароко”.

Софійський собор в Києві

© История Змиевского края

1732 р.

Спасо-Преображенська церква у Великих Сорочинцях

© История Змиевского края

1696 – 1701 рр.

Георгіївська церква Видубицького монастиря в Києві

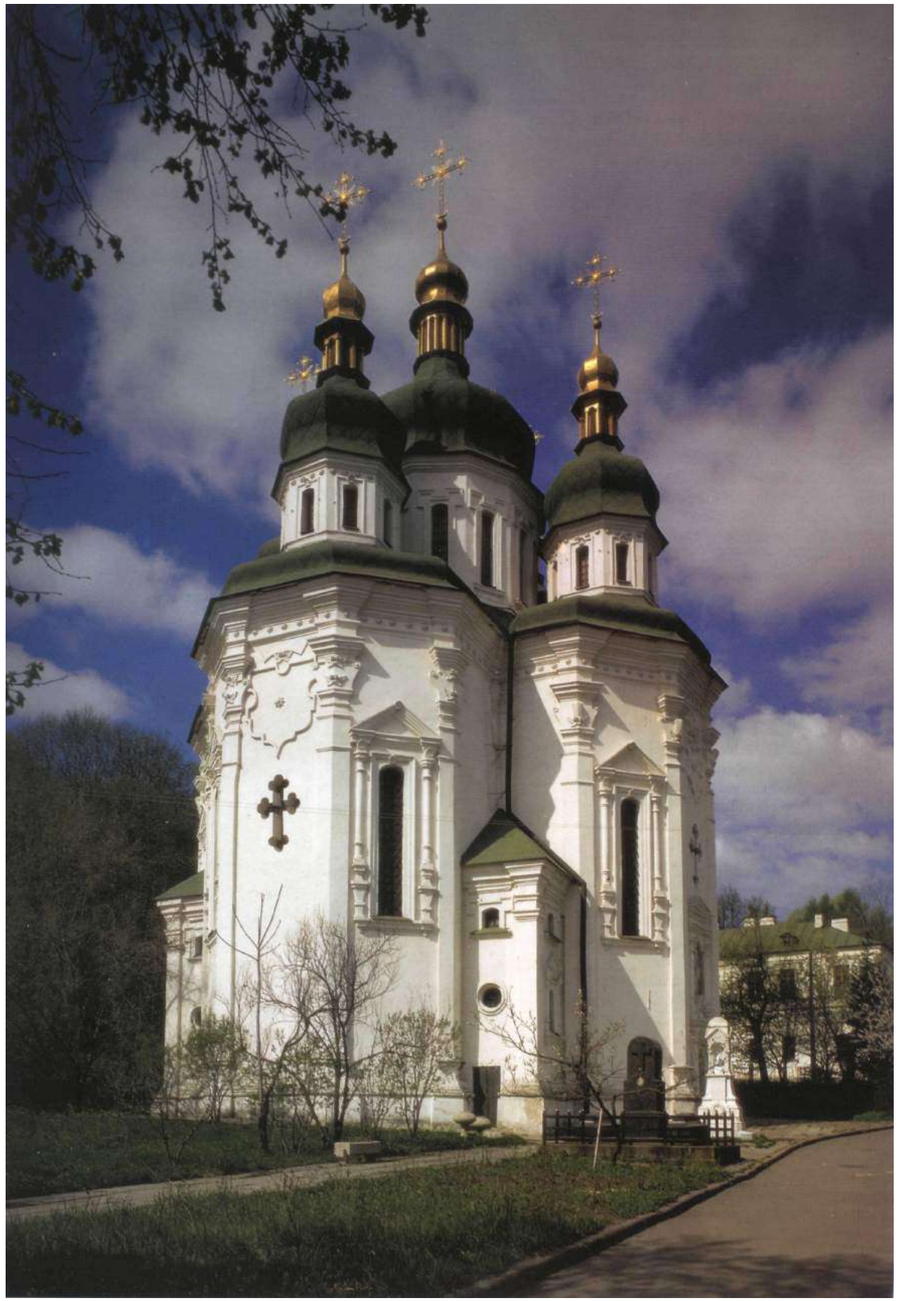

© История Змиевского края

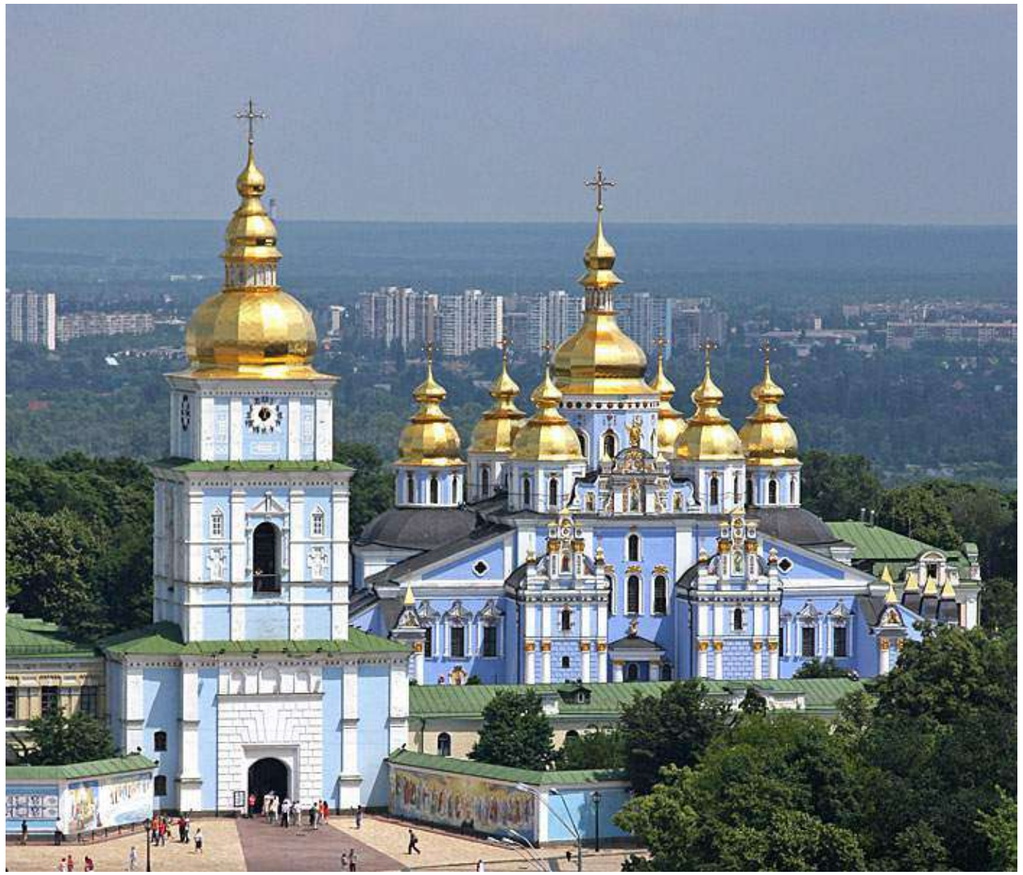

Михайлівський
Златоверхий собор

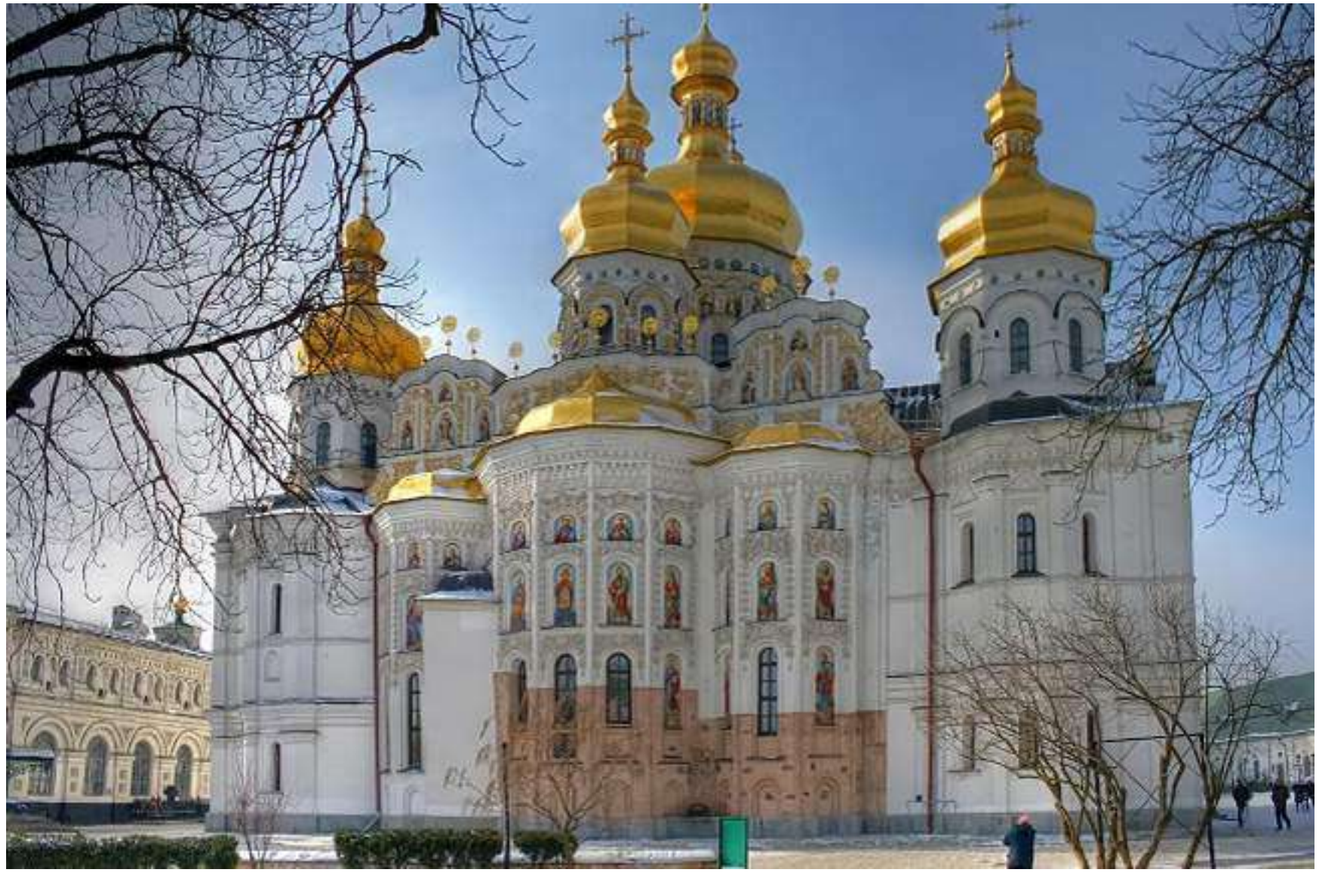

Успенський собор
Києво-Печерської лаври

© История Змиевского края

ГРАВЮРА

Олександр і Леонтій Тарасевичі

Інокентій (Іван) Щирський

© История Змиевского края

ІКОНОПИС

Іван Руткович

Йов Кондзелевич

© История Змиевского края
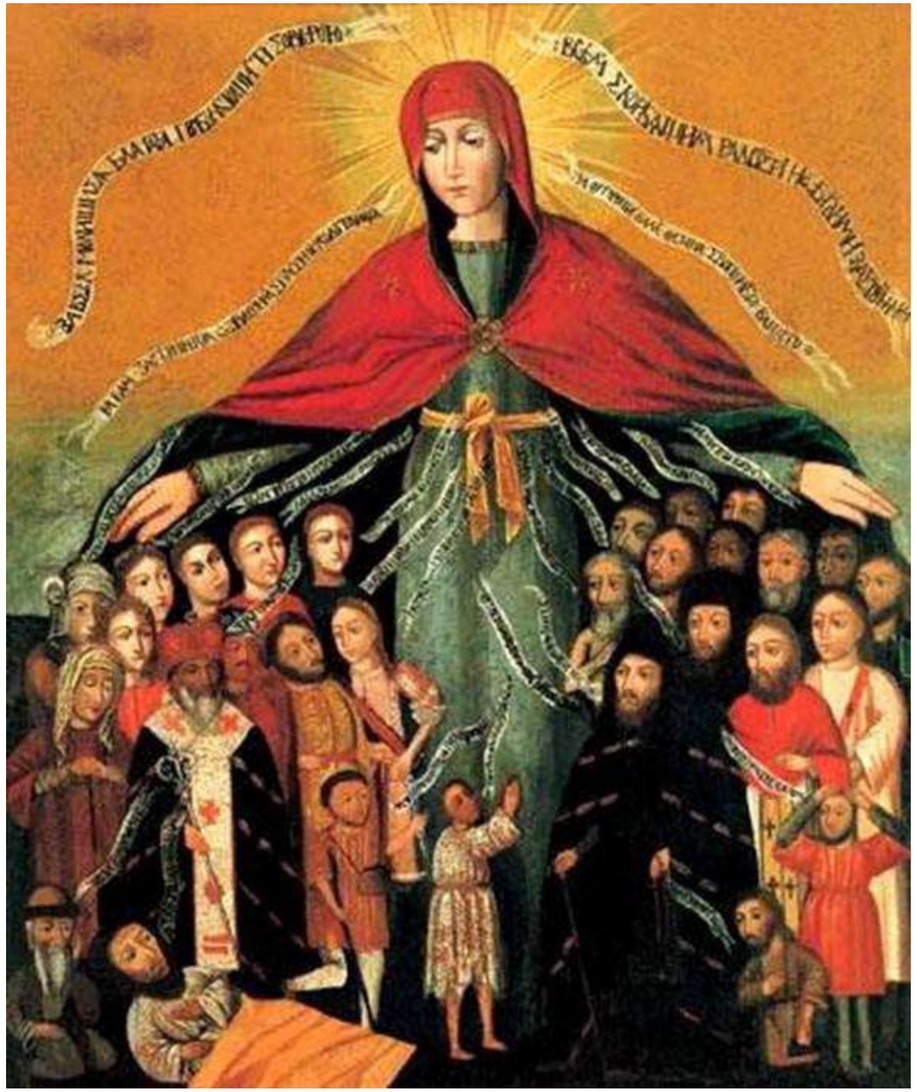
ІКОНА ПОКРОВИ БОГОРОДИЦІ